

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет «Одеська юридична академія»

**ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ:
НАУКОВО-ПРАКТИЧНИЙ ВИМІР
В УМОВАХ ВОЄННИХ ВИКЛИКІВ**

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної конференції

Одеса, 26 квітня 2024 року

Одеса
«Фенікс»
2024

УДК 005.332.2(4):316.42(477)“364”“20”(062.552)
Є 24

*Рекомендовано до друку вченою радою
Національного університету «Одеська юридична академія»
(протокол № 8 від 15.05.2024 р.)*

За загальною редакцією **С. В. Ківалова**

Відповідальний за випуск **М. Р. Аракелян**

Є 24 **Європейські орієнтири розвитку України: науково-практичний вимір в умовах воєнних викликів** : матеріали Міжнар.наук.-практ. конф. (Одеса, 26 квітня 2024 р.) / за заг. ред. С. В. Ківалова. – Одеса : Фенікс, 2024. – 1000 с.
ISBN 978-617-8430-05-4

У збірнику відображено наукові напрацювання вчених, практиків, військовослужбовців у теоретичній та емпіричній площині у сферах філософських основ, загальної теорії та історичних досліджень держави і права, актуальних проблем світових соціально-політичних процесів, соціології та психології в умовах повномасштабного військового вторгнення. Висвітлено питання загроз національній безпеці в їх конституційному вимірі у рамках міжнародного та європейського права, трудового права та права соціального забезпечення, земельного, аграрного та екологічного права, пов'язані з функціонуванням економіки та підприємництва в умовах європейського вибору України. Розглянуто проблеми інформатизації та цифровізації суспільства, захисту інформації та кібербезпеки в умовах військового вторгнення, питання методики викладання іноземних мов, теорії та практики перекладу, проблеми лінгвістики та журналістики. Відображено наукові напрацювання у сферах адміністративного права та процесу, фінансового, морського та митного права, організації та вдосконалення судоустрою, прокуратури, інших правоохоронних органів, адвокатури. Висвітлено питання кримінального права, кримінально-процесуальних аспектів кримінального провадження та кримінологічних особливостей протидії злочинності в умовах воєнного стану, криміналістики, судової експертизи, психології та медицини у забезпеченні судочинства, цивільного та сімейного права, інтелектуальної власності та патентної юстиції, цивільного судочинства, господарського права та процесу. Розглянуто актуальні питання діяльності сучасних бібліотек у закладах вищої освіти, фізичної підготовки здобувачів вищої освіти.

Збірник розраховано на наукових і науково-педагогічних працівників, здобувачів вищої освіти, практичних працівників у сферах юридичної, економічної, соціологічної, політологічної, психологічної, філологічної наук, журналістики та кібербезпеки тощо.

УДК 005.332.2(4):316.42(477)»364»»20»(062.552)

Матеріали видано в авторській редакції

ISBN 978-617-8430-05-4

© НУ «Одеська юридична академія, 2024
© Автори статей, 2024

Туляков Вячеслав Олексійович ЖЕРТВИ ПРАВОПОРУШЕНЬ ЯК СУБ'ЄКТИ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОВІДНОСИН	349
Мирошніченко Наталія Анатоліївна СУСПІЛЬНО НЕБЕЗПЕЧНІ НАСЛІДКИ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ, ЇХ ВПЛИВ НА КВАЛІФІКАЦІЮ	353
Коломієць Юлія Юріївна НАУКА КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА НА ПОРОЗІ НОВОЇ УКРАЇНИ.	356
Полянський Євген Юрійович ЩОДО ПОКРАННЯ У ВИДІ ПОЗБАВЛЕННЯ ВОЛІ В КРИМІНАЛЬНОМУ ПРАВІ УКРАЇНИ	358
Абакіна-Пілявська Людмила Миколаївна ДО ПИТАННЯ КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВОЇ ОХОРОНИ ЧЕСТІ ТА ГІДНОСТІ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ	360
Агапова Каріна Вікторівна ОКРЕМІ ПИТАННЯ ЗАПОБІГАННЯ КРИМІНАЛЬНИМ ПРАВОПОРУШЕННЯМ, ЩО ВЧИНЯЮТЬСЯ МОЛОДІЖНИМИ УГРУПОВАННЯМИ В УКРАЇНІ	362
Берш Анастасія Яковлівна КРИМІНАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ВІЙСЬКОВІ ЗЛОЧИНИ	364
Бойченко Віталій Петрович ОСОБЛИВОСТІ КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВОГО ВПЛИВУ НА ПРАВОПОРУШЕННЯ ПРОТИ СУСПІЛЬНОЇ МОРАЛІ	365
Горбачова Ірина Михайлівна ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА НАСИЛЬНИЦЬКЕ ЗНИКНЕННЯ ЗА КК УКРАЇНИ.	367
Гуменюк Віталій Васильович ДЕЯКІ ПИТАННЯ ВІДСТРОЧЕННЯ ТА ЗВІЛЬНЕННЯ ВІД ПОКАРАННЯ, ПРИМИРЕННЯ ЗЛОЧИНЦЯ ТА ПОТЕРПІЛОГО, ДІЯЛЬНОГО КАЯТТЯ ЗА КРИМІНАЛЬНИМ КОДЕКСОМ НІМЕЧЧИНИ	370
Іванова (Кедик) Вероніка Петрівна МЕДИЧНИЙ ПРАЦІВНИК ЯК СУБ'ЄКТ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВОПОРУШЕННЯ	372
Колодін Денис Олексійович ОКРЕМІ ПИТАННЯ ДИФЕРЕНЦІАЦІЇ КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ПОСЯГАННЯ НА ВИБОРЧУ СИСТЕМУ УКРАЇНИ	375
Тавлуй Олена Вікторівна ВЧИНЕННЯ КРАДІЖКИ В УМОВАХ ВОЄННОГО ЧАСУ: ПРОБЛЕМИ КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВОЇ КВАЛІФІКАЦІЇ	376
Тимофєєва Лілія Юріївна НЕ ЗАСТОСУВАННЯ ЗАСЛУЖЕНОГО ПОМ'ЯКШЕННЯ ЯК ПРОЯВ НЕПРОПОРЦІЙНОСТІ У СУДОВІЙ ПРАКТИЦІ	378
Хильченко Анастасія Сергіївна ПРИНЦИП ПРОПОРЦІЙНОСТІ ПРИ ЗАСТОСУВАННІ ЗАХОДІВ КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВОГО ВПЛИВУ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	380
Хімченко Світлана Анатоліївна ЗАХИСТ РЕПРОДУКТИВНИХ ПРАВ В УКРАЇНІ	383
Чугуніков Ігор Іванович КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВА ОХОРОНА ТА КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ: НЕОБХІДНІСТЬ ДИФЕРЕНЦІАЦІЇ	385
Камінський Петро Валерійович ПРОБАЦІЙНИЙ НАГЛЯД ЗА ДОМАШНЄ НАСИЛЬСТВО: ДОЦІЛЬНІСТЬ ЗАПРОВАДЖЕННЯ	389
Павлова Олександра Сергіївна ДО ПИТАННЯ КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВОЇ ОХОРОНИ ПРАВ ЖУРНАЛІСТІВ І ПРАЦІВНИКІВ ЗАСОБІВ МАСОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ	391
Кулик Анастасія Валеріївна ОКРЕМІ НАПРЯМКИ МІЖНАРОДНО-ПРАВОВОЇ ПРОТИДІЇ КРИМІНАЛЬНО-ПРОТИПРАВНИМ ПОСЯГАННЯМ ...	394
Малишева Марина Валеріївна НЕВИЗНАЧЕНІСТЬ СПІВВІДНОШЕННЯ ПОНЯТЬ «ДОСЛІД» ТА «ЕКСПЕРИМЕНТ» ЯК ПРИЧИНА ПРОБЛЕМ ТЕОРІЇ ТА ПРАКТИКИ ПРИТЯГНЕННЯ ДО КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ВЧИНЕННЯ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВОПОРУШЕННЯ НЕЗАКОННОГО ПРОВЕДЕННЯ ДОСЛІДІВ НАД ЛЮДИНОЮ	396
Мустафаєва Анна Іванівна КІБЕРБЕЗПЕКА ОСОБИ, СУСПІЛЬСТВА ТА ДЕРЖАВИ ЯК ФУНДАМЕНТАЛЬНИЙ ЕЛЕМЕНТ ОБОРОНОЗДАТНОСТІ ДЕРЖАВИ	399
Нековаль Єгор Ігорович ОСНОВИ КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВОЇ ОХОРОНИ ВИБОРЧИХ ПРАВ ГРОМАДЯН ЗА ЗАКОНОДАВСТВОМ ФРН.	400
Поліщук Яна Романівна ПСИХОЛОГІЧНЕ НАСИЛЬСТВО ЯК АКТУАЛЬНА ПРОБЛЕМА СЬОГОДЕННЯ: КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ	403

В даний час КК України передбачає відповідальність лише за незаконне проведення абортів або стерилізації, причому ця норма далека від досконалості. Тому назріла потреба включення до КК України окремої статті, яка передбачатиме відповідальність за порушення репродуктивних прав людини.

Список використаних джерел

1. Про застосування трансплантації анатомічних матеріалів людині : Закон України від 17.05.2018 р. № 2427-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2427-19#Text>
2. Рішення ЄСПЛ у справі “Паррілло проти Італії” (заява № 46470/11) : від 27.08.2015 р. URL: [file:///D:/Downloads/CASE%20OF%20PARRILLO%20v.%20ITALY%20-%20\[Ukrainian%20Translation\]%20by%20the%20COE%20Human%20Rights%20Trust%20Fund.pdf](file:///D:/Downloads/CASE%20OF%20PARRILLO%20v.%20ITALY%20-%20[Ukrainian%20Translation]%20by%20the%20COE%20Human%20Rights%20Trust%20Fund.pdf)
3. Про затвердження Порядку застосування допоміжних репродуктивних технологій в Україні : наказ МОЗ від 09.09.2013 р. № 787. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1697-13#Text>
4. Концепція Державної програми «Репродуктивне здоров'я нації на 2006–2015 роки» : схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 27.04.2006 р. № 244-р. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/35202669>

Ключові слова: репродуктивні права, людина, трансплантація, здоров'я людини, допоміжні репродуктивні технології.

Keywords: reproductive rights, human, transplantation, human health, assisted reproductive technologies.

Чугуніков Ігор Іванович

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри кримінального права, кандидат юридичних наук, доцент*

КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВА ОХОРОНА ТА КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ: НЕОБХІДНІСТЬ ДИФЕРЕНЦІАЦІЇ

Згідно з усталеною в загальнотеоретичній юриспруденції позицією, критерієм поділу права на галузі поряд з методом правового регулювання, виступає предмет правового регулювання, під яким розуміють однорідні суспільні відносини, які піддаються активному впливу правових норм [1, с. 133]. Тому, цілком природно, що ті чи інші акти відповідних галузей законодавства (сучасна теорія права не обмежує систему права системою законодавства, включаючи до неї доктринальні та інституційно-функціональні елементи, які дозволяють вийти на рівень дії, застосування права, що багато в чому і визначає його сутнісно-змістовну характеристику. Така тенденція спостерігається і в кримінальному праві, яке охоплює не тільки кримінальне законодавство, а й принципи кримінального права, правозастосування та правотворчість [2, с. 9]), передусім, визначають коло відносин, що підлягають упорядкуванню. Так, наприклад, цивільне законодавство регулює особисті немайнові та майнові відносини (ч. 1 ст. 1 ЦК), Господарський кодекс регулює господарські відносини (ст. 1 ГК), Податковий кодекс – відносини, що виникають у сфері справляння податків і зборів (ч. 1.1. ст. 1), Митний кодекс – відносини, пов'язані із справлянням митних платежів (ч. 2 ст. 1), а Закон України «Про запобігання корупції» регулює відносини, що виникають у сфері запобігання корупції (ст. 2).

Як самостійна галузь, свій власний предмет має і кримінальне законодавство, хоча питання щодо його порозуміння у вітчизняній науці кримінального права залишається дискусійним.

На думку деяких вчених, норми КК регулюють поведінку можливих, потенційних злочинців через заборону тих чи інших діянь шляхом загрози кримінального покарання. Втім

правове регулювання, як упорядкування суспільних відносин виключно юридичними засобами, і правовий вплив на суспільні відносини, який здійснюється шляхом формування інформаційних, орієнтаційно ціннісних чи інших установок, в загальній теорії права традиційно розмежовують. Тому ознайомлення певного кола осіб з кримінально правовими нормами, їх обізнаність щодо застосування цих норм органами кримінальної юстиції і в кінцевому результаті – утримання від вчинення кримінальних правопорушень не є наслідком кримінально-правового регулювання такої поведінки зазначених осіб [4, с. 50]. До того ж, як здається, кримінальне законодавство взагалі не встановлює заборони протиправної поведінки в тій чи іншій сфері суспільних відносин, бо вона й так забороняється законодавчими актами відповідного профілю. КК лише встановлює ознаки, за наявності яких заборонена ними поведінка може вважатися кримінальним правопорушенням. Так, наприклад, ч. 3 ст. 14 Виборчого кодексу України забороняє перешкоджати вільному формуванню та вільному виявленню волі виборця. Якщо таке перешкоджання поєднане з обманом, примушуванням, застосуванням насильства, знищенням чи пошкодженням майна, погрозою застосування насильства або знищення чи пошкодження майна зазначена заборона набуває характеру кримінального правопорушення (ч. 1, ч. 2 ст. 157 КК).

Та й взагалі, уявити собі ситуацію, коли б інші галузі визнавали ту чи іншу поведінку суб'єктів суспільних відносин правомірною, а кримінальне законодавство проголошувало б її протиправною, майже не можливо навіть теоретично, що зайвий раз свідчить – КК не є «творцем» зазначених заборон.

Відповідно до іншої точки зору, кримінально-правова норма насамперед, спрямована на формування правомірної поведінки суду щодо кримінального правопорушника. Звідси робиться висновок, що кримінальне право покликане упорядкувати специфічними правовими засобами всю сукупність відносин, що складаються між державою та особою, яка вже вчинила злочин [3, с. 47, 50; 4, с. 74]. Такий підхід в цілому відповідає чинному КК (ч. 2 ст. 1), хоча штучно обмежує предмет кримінально-правового регулювання лише відносинами «держави – кримінальний правопорушник». У зв'язку з цим, більш обґрунтованою є позиція розробників проекту нового КК України, на думку яких він регулює відносини, що виникають із вчинення: 1) кримінального правопорушення; 2) протиправного діяння неосудною особою чи особою, яка не досягла віку суб'єкта відповідного кримінального правопорушення; 3) діяння за обставин, що виключають його протиправність (ч. 1 ст. 1.1.1) [5]. Правда, при цьому кримінально-правовими відносинами вважається лише перша група. Решта відносин, вірогідно, позиціонується як правовідносини в кримінальному праві, що виглядає зовсім нелогічним, оскільки вони теж регулюються виключно КК.

Однак, основна проблема при визначенні предмета кримінально-правового регулювання залягає дещо в іншій площині. На відміну від «створювальних» галузей права (конституційного, цивільного, господарського), що встановлюють певний порядок співіснування індивідів у межах соціуму, який дозволяє вирішувати виникаючі колізії між суб'єктами тими засобами, у яких зацікавлені держава та суспільство у цілому, тобто закріплюють і розвивають певні форми бажаної поведінки суб'єктів соціальної активності, кримінальне законодавство, передусім, має справу з «антисоціальними» (конфліктними) відносинами, що виникають внаслідок вчинення суспільно небезпечних діянь і завжди суперечать соціально схваленим суспільним відносинам [6, с. 107]. Зрозуміло, що кримінально-правове регулювання не може бути спрямоване на забезпечення усталеності таких відносин (інакше слід було б розвивати такі наукові напрямки, як, скажімо, «кримінально-правові проблеми підвищення ефективності зґвалтувань», «умисні вбивства – кримінально-правові аспекти вдосконалення» або «кримінально-правові засади тілесних ушкоджень»). Звідси випливає, що його основне цільове призначення – це поновлення порушеного об'єкта кримінально-правової охорони. Саме у цій площині формулюється і основне завдання КК – правове забезпечення охорони суспільних відносин, які врегульовані іншими галузями права або ненормативними чинниками (ч.1 ст. 1

КК України). Це означає, що кримінальне законодавство України жодним чином не регламентує перераховані у ч. 1 ст. 1 КК суспільні відносини, а лише бере їх під охорону.

Отже, предмет вітчизняного кримінального права складається з двох органічно пов'язаних між собою частин об'єкта кримінально-правової охорони та предмета кримінально-правового регулювання. Подвійна природа предмету кримінального права обумовлюється його належністю до охоронної підсистеми публічного права, а тому є специфічною ознакою всіх охоронювальних галузей, зокрема адміністративно-деліктної частини адміністративного права, де основним завданням теж проголошується охорона відповідних об'єктів (ст. 1 Кодексу України про адміністративні правопорушення).

Зв'язок між двома частинами предмета кримінального права є генетичним. Це означає, що кримінально-правове регулювання, тобто розв'язання кримінально-правового конфлікту, який виник, за допомогою будь-яких заходів кримінально-правового впливу або без них (включаючи і застосування заходів кримінально-правового заохочення) стає можливим тільки за умов, що має місце заподіяння шкоди (створення загрози заподіяння) об'єкту кримінально-правової охорони.

Разом з тим слід зазначити, що наявність генетичного зв'язку між зазначеним складовими предмета кримінального права зовсім не означає, що вони можуть ототожнюватися, оскільки це неминуче призведе до «вторгнення» кримінального права у невластиві для нього сфери. Проте, ця обставина найчастіше ігнорується.

Так, наприклад, на думку Ю. А. Пономаренка, метою кримінально-правового регулювання є упорядкування ним кримінально-правових суспільних відносин, тобто приведення їх до певного стану, у якому зацікавлені і кожна окрема особа, і суспільство загалом, і держава. Як вважає автор достатньо точно ця мета відображена і в чинному КК України, ч. 1 ст. 1 якого передбачає, що він має своїм завданням правове забезпечення охорони прав і свобод людини і громадянина, власності, громадського порядку та громадської безпеки, довкілля, конституційного устрою України від кримінально-протиправних посягань, забезпечення миру і безпеки людства, а також запобігання кримінальним правопорушенням [7, с. 35-36].

Не важко помітити, що за такого підходу до кола кримінально-правових відносин належать і відносини, зазначені як об'єкти охорони у ч. 1 ст. 1 КК і про приведення саме їх до певного стану йде мова.

Логічним завершенням зазначеного підходу є висловлена в літературі точка зору щодо наявності двох рівнів кримінально-правового регулювання: первинного, пов'язаного із упорядкуванням суспільних відносин, неунормованих іншими галузями права (наприклад, вбивство, тілесні ушкодження, зґвалтування тощо) та вторинного, особливості якого полягає у тому, що нормативному впорядкуванню підлягають не самі суспільні відносини, а відповідальність за порушення позитивних вимог регулятивного припису (наприклад, злочини проти власності, довкілля тощо) [8, с. 175].

Однак, по-перше, цивільне законодавство містить низку заборон, зокрема заборону позбавляти особу життя (ч. 2 ст. 281 ЦК), заборону будь-якої форми фізичного чи психічного тиску на особу, вчинення інших дій, що порушують право на свободу, у тому числі і статеву (ч. 2 ст. 288 ЦК), заборону катування, жорстокого, нелюдського або такого, що принижує гідність особи поводження (ч. 2 ст. 281 ЦК), а то, по-друге, негайне скасування ст. 115, ст. 121 чи ст. 152 КК України до зникнення життя, здоров'я, статевої свободи чи статевої недоторканості особи не призведе, оскільки, від наявності чи відсутності кримінально-правового регулювання вони не залежать. Та ж обставина, що деякі охоронювані КК суспільні відносини (наприклад, моральні відносини у межах розділу XII Особливої частини) неунормовані іншими галузями права, тільки підкреслює той факт, що об'єкт кримінально-правової охорони може поставати не тільки у якості правовідносин, а й у якості відносин, порядкованих іншими соціальними регуляторами – нормами моралі, звичаями, традиціями, релігійними нормами тощо.

Сприяє «вторгненню» кримінального права у невластиві для нього сфери і позиціонування його норм у якості вторинних регуляторів, які впорядковують відповідальність за порушення позитивних приписів інших галузей, оскільки це провокує можливість протиставлення перших та других і необґрунтоване надання переваг саме кримінально-правовим конструкціям. Так, наприклад, згідно з діючою редакцією ст. 263 КК України, носіння, зберігання, придбання, передача чи збут вогнепальної зброї (крім гладкоствольної мисливської), бойових припасів, вибухових речовин або вибухових пристроїв, а також носіння, виготовлення, ремонт або збут кинджалів, фінських ножів, кастетів чи іншої холодної зброї є кримінально-караними, якщо здійснюються без передбаченого законом дозволу. У той же час, порядок виготовлення, придбання, зберігання, обліку, перевезення та використання вогнепальної зброї, боєприпасів до неї та вибухових матеріалів регулюється інструкцією, затвердженою наказом Міністерства внутрішніх справ України від 21 серпня 1998 р. та Положенням про дозвільну систему, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 12 жовтня 2012 р. Саме ця обставина надала змогу деяким вченим, а також захисникам у конкретних кримінальних провадженнях спростовувати наявність складу злочину, передбаченого ст. 263 КК, посилаючись на відсутність в Україні закону, який би регламентував порядок надання дозволу на носіння та інше поводження зі зброєю. Однак, для громадської безпеки, як об'єкту цього злочину, абсолютно байдуже, нормативними актами якого рівня забезпечується її нормальне функціонування. Не випадково, ст. 222 КК УРСР 1960 р. на цьому увагу не акцентувала, пов'язуючи відповідальність за передбачені тут дії з відсутністю відповідного дозволу. У протилежному випадку, засновуючись на тезі щодо вторинного кримінально-правового регулювання, можна намагатися спростувати наявність будь-якого складу кримінального правопорушення у конструкції якого використаний термін «незаконно», зокрема складу злочину, передбаченого ч. 3 ст. 134 КК, оскільки порядок проведення абортів в Україні теж регулюється інструкцією. Тому цілком слушною є позиція Другої судової палати Касаційного суду Верховного Суду, яка викладена у постанові від 31 травня 2018 р. по справі № 127/27/182/15-к, згідно з якою поняття «закон», яке використав законодавець має розширене тлумачення і включає в себе законодавство в цілому, в тому числі нормативні акти, що регулюють відповідні правовідносини, порушення яких утворює об'єктивну сторону складу злочину, передбаченою ст. 263 КК України.

Підсумовуючи викладене слід зазначити наступне. Кримінально-правова охорона та кримінальне правове регулювання є різними за змістом категоріями, ототожнення яких є неприпустимим. Сутність кримінально-правової охорони полягає у встановленні кола відповідних суспільних відносин та визначенні ознак діянь, які здатні заподіювати їм істотну шкоду чи створювати загрозу її заподіяння. Кримінально-правове регулювання – це упорядкування відносин, що виникають внаслідок заподіяння шкоди об'єкту кримінально-правової охорони (створення загрози її заподіяння), метою якого є поновлення порушеного об'єкта (усунення зазначеної загрози) або визнання заподіяння шкоди правомірною (у випадку її заподіяння діянням за обставин, що виключають його кримінальну протиправність).

Список використаних джерел

1. Общетеоретическая юриспруденция : учеб. курс : учебник / под ред. Ю. Н. Оборотова. Одеса : Фенікс, 2011. 436 с.
2. Ємельянов В. П. Кримінальне право України. Загальна частина. Основні питання вчення про злочин : наук.-практ. посіб. Харків : Право, 2018. 142 с.
3. Сучасна кримінально-правова система в Україні: реалії та перспективи / Ю. В. Баулін, М. В. Бурошенський, В. В. Голіна та ін. ; за заг. ред. Ю. В. Бауліна. Київ : ВАІТЕ, 2015. 688 с.
4. Наден О. В. Теоретичні основи кримінально-правового регулювання в Україні : монографія. Харків : Право, 2012. 272 с.

5. Проект Кримінального кодексу України (станом на 30.01.2022 р.) : підготовлений Робочою групою з питань розвитку кримінального права. URL: <https://www.newcriminalcode.org.ua/criminal-code>

6. Тацій В. Я. Об'єкт і предмет злочину в кримінальному праві : монографія. Харків : Право, 2016. 256 с.

7. Пономаренко Ю. А. Загальна теорія визначення караності кримінальних правопорушень : монографія. Харків : Право, 2020. 720 с.

8. Вечерова Є. М. Фіксація цінностей у кримінальному праві: окремі аспекти питання. *Правові та інституційні механізми забезпечення розвитку України в умовах європейської інтеграції* : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Одеса, 18 трав. 2018 р.) : у 2 т. / відп. ред. Г. О. Ульянова. Одеса, 2018. Т. 2. С. 172–176.

Ключові слова: кримінально-правова охорона, об'єкт, предмет, кримінальне право, кримінальне законодавство, кримінально-правове регулювання.

Keywords: criminal law protection, object, subject, criminal law, criminal legislation, criminal law regulation.

Камінський Петро Валерійович

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
асистент кафедри кримінального права, заступник декана факультету прокуратури та
слідства (кримінальна юстиція), доктор філософії в галузі права*

ПРОБАЦІЙНИЙ НАГЛЯД ЗА ДОМАШНЄ НАСИЛЬСТВО: ДОЦІЛЬНІСТЬ ЗАПРОВАДЖЕННЯ

Домашнє насильство було й залишається поширеним в українському суспільстві явищем, вчинення якого є свідченням девіації відповідного індивіда та його протиправної антисоціальної поведінки. З огляду на таке, варто цілком позитивно сприймати криміналізацію цього діяння та запровадження суворих мір кримінальної відповідальності за його вчинення, що нині й передбачено у Кримінальному кодексі України.

Потенційну небезпечність nereагування держави на випадки домашнього насильства можна продемонструвати й наочно, за допомогою статистичних даних. Так, згідно з інформацією платформи для роботи з відкритими даними Опендатабот, у січні 2024 року вже було зареєстровано рекордну кількість кримінальних проваджень про домашнє насильство – 435. Це майже вдвічі більше, ніж за аналогічний період у 2023 році. Крім того, кількість проваджень щодо домашнього насильства зростає рік до року: торік в Україні було зареєстровано 2705 відповідних кримінальних проваджень, що на 11% більше, ніж у 2021 році (2432 провадження) [1]. Таким чином, не варто ставити під сумнів доцільність введення саме кримінальної відповідальності за домашнє насильство, а не інших, більш легких мір відповідальності, особливо враховуючи складні обставини функціонування суспільства в умовах воєнного стану.

В той же час, аналіз існуючих норм Кримінального кодексу України, в тому числі нововведень, кількість яких невпинно й, в деякій мірі, безконтрольно збільшується, викликає окремі побоювання щодо ефективності й дієвості встановлених за домашнє насильство мір кримінальної відповідальності, оскільки незрозумілим лишається те, як останні узгоджуватимуться з сутністю вчиненого діяння та сприятимуть ефективному захисту прав потерпілих від домашнього насильства.

Йдеться, серед іншого, про новації, передбачені Законом України «Про внесення змін до Кримінального, Кримінального процесуального кодексів України та інших законодавчих актів України щодо удосконалення видів кримінальних покарань», який набув чинності 28 березня 2024 р. [2]. Норми згаданого нормативного акту суттєво доповнили систему криміналь-